

Implementace dopravní výchovy do učiva 1. stupně ZŠ

Iva Čumová

Proč je důležité zařazovat ve školách dopravní výchovu do výuky? V dnešní době, kdy silniční doprava rychle narůstá a je složitější se v ní orientovat, je to přímo nutností. Dítě se setkává s dopravními situacemi a dopravou již od raného dětství. Jako pasažér v dopravním prostředku, pozorovatel dopravních situací, chodec, v pozdějším věku jako cyklista, jezdec na in-line bruslích apod.

Už od dětství se tedy učí jak se ve světě dopravy pohybovat. Nejdříve tím, co vidí, později se například cvičí jak chodit po chodníku, jak přecházet vozovku, jak jezdit na kole atd. Zpočátku jsou mu v těchto situacích učiteli rodiče. S dopravní výchovou jako takovou se setkává už v předškolních zařízeních. Ve školách se dopravní výchova nezařazuje jako samostatný předmět, nejčastěji je implementován do předmětu prvouka.

Dopravní výchova by měla děti připravit na to, aby se bezpečně pohybovaly v silničním provozu. Může je připravovat na budoucí roli řidiče. Dopravní výchova by je také měla naučit důležitá pravidla a zásady bezpečného chování na silnici, učit je ohleduplnosti k sobě i jiným, která je v motorizovaném světě potřebná.

Co se všechno v hodinách dopravní výchovy žáci učí a co si při těchto hodinách cvičí?

Na prvním stupni ZŠ je to především :

- bezpečně chodit do školy po chodníku nebo stezce pro chodce
- přecházet vozovku na bezpečném a přehledném místě, po přechodu pro chodce, nadchodu a podchodu
- pochopit význam světelných signálů a semaforů pro chodce
- umět rozeznat, kde není bezpečné přecházet vozovku
- používat reflexní materiály (oblečení) za snížené viditelnosti
- pochopit nutnost užívat cyklistickou přilbu
- bezpečně se chovat v automobilu – sedět v autosedače a být připoután bezpečnostním pásem
- naučit se zásady bezpečného chování v hromadné dopravě (nastupování, vystupování, chování při jízdě, chování na zastávce)

- rozeznat bezpečná místa pro hry dětí, sáňkování, lyžování
- chodit po silnici (krajnice – vozovka), poznat nebezpečná místa pro chůzi po silnici
- umět přecházet přes železniční přejezd bez závor i se závorami
- poznat nebezpečí, která hrozí chodcům za snížené viditelnosti
- seznámit se s druhy hromadné dopravy
- naučit se způsobům pomoci starým a nemocným lidem v prostředích hromadné dopravy
- dodržovat zásady kázně a ohleduplnosti k ostatním účastníkům silničního provozu (nepřekážet, neomezovat, nehrožovat ostatní)
- na dopravním hřišti si zdokonalovat základní dovednosti jízdy na kole
- doplňovat si zásady správného chování chodce

- respektovat místa a úseky, kam je chodcům vstup zakázán
- seznámit se s pokyny policistů v silničním provozu
- dodržovat pravidla pro bezpečnou jízdu na in-line bruslích, skateboardu a koloběžce
- rozpoznat vozidla se zvláštními výstražnými znameními a naučit se reagovat na tyto signály
- naučit se způsob přivolání první pomoci při dopravní nehodě, umět ošetřit drobná poranění
- upevňovat zásady správného chování chodce a cyklisty
- naučit se a stále procvičovat pravidla silničního provozu pro cyklisty (vyjíždění, jízda u pravého okraje, zastavení, vyhýbání, předjíždění, odbočování, jízda přes křižovatku atd.)
- znát povinné vybavení jízdního kola

Na dopravní výchově se tedy podílí hlavně učitelé ve škole a rodiče. Je nutné k tomu přistupovat zodpovědně a využívat, co nejvíce možností, které s dopravou souvisejí. Například spoluprací s různými institucemi a organizacemi, které se více či méně dopravou zabývají. Takovými partnery mohou být : Policie ČR, Pedagogická centra, MŠMT, obecní a krajské úřady, hasiči atd. Mnohé školy využívají výuce a výcviku dětská dopravní hřiště nebo se účastní celostátně vyhlašovaných programů. Například různých soutěží (výtvarných, dopravních apod.)

Jak už bylo napsáno, dopravní výchova je na základních školách nejčastěji zařazována do prvouky, př. přírodovědy. I v ostatních předmětech můžeme prvky dopravní výchovy uplatnit.

Dopravní výchova a český jazyk

Mluvní cvičení – žáci ústně mluví např. o účastnících silničního provozu, o cestě do školy, pravidlech, nebezpečí atd.

Koho a co můžu vidět na silnici? Kudy jdu do školy? Jak přecházím vozovku? Jaké znám dopravní prostředky? Na co musím dávat pozor?

Čtení – krátkých textů s dopravní tematikou; příběhy dětí apod. Vymyšlení různých hádanek např. místo na vozovce, kde bys měl přecházet atd.

Psaní – názvy dopravních prostředků, opis básniček a říkanek s dopravní tematikou, popis dopravních značek, vytváření křížovek

Sloh – popis cesty do školy, popis částí komunikace, popis dopravního prostředku, vyprávění o výletu na kolech, údržba kola, úvaha na téma nebezpečí, které může číhat na silnici atd.

Dopravní výchova a matematika

Slovní úlohy – obrázkové slovní úlohy (dopravní prostředky, značky) pro menší žáky; slovní úlohy s dopravní tematikou – počet, výpočet rychlosti dopravního prostředku, složené slovní úlohy

Rýsování – rýsování dopravních značek

Dopravní výchova a cizí jazyk

Názvy dopravních prostředků a účastníků silničního provozu. Cesta do školy, po městě – pokyny doleva, doprava, rovně, přes silnici, okolo atd.

Dopravní výchova a prvouka (přírodověda)

Hry – cesta do školy, po silnici a chodníku, přecházení vozovky.

Výuka – druhy dopravních prostředků, známé i zprostředkované (ty které nemohou vidět na vlastní oči – loď, dopravní letadlo apod.) Druhy komunikací a pohyb na nich.

Audio a video materiály – nahrávky zvuků dopravních prostředků, videonahrávky zachycující různé dopravní situace – pohyb po vozovce, na křižovatkách, nebezpečí skryté na vozovkách.

Dopravní značky – poznávání, domalovávání, vybarvování.

Zranění – předcházení dopravním nehodám; jak se chovat při dopravní nehodě, jednoduchá ošetření, jak zavolat pomoc – druhy pomoci (policie, hasiči, první pomoc).

Dopravní výchova a vlastivěda

Mapy – značení pozemních komunikací na mapách, hledání různých druhů komunikací – dálnice, přejezdu, přechodu atd.; měření vzdáleností, hledání trasy výletu na kole.

Historie – vývoj dopravních prostředků, historie dopravy, dopravních značek, pohybu po vozovkách; první asfaltová silnice.

Dopravní výchova a pracovní činnosti

Úrazy – ošetřování menších poranění – nácvik.

Stavebnice – skládání dopravních prostředků.

Dopravní značky – výroba dopravních značek ze dřeva, výroba autodráhy (z látky nebo starého jednobarevného koberce a barev na textil), výroba semaforu.

Kolo – pojmenování částí kola, jednoduché opravy – nafouknutí apod.; údržba kola a cyklistické helmy.

Dopravní výchova a hudební výchova

Zvuky dopravních prostředků; zvuky dopravních situací – přeplněná křižovatka – troubení, předjíždění vozidla vozidlem. Hledání písní s dopravní tematikou; vymyšlení textu s dopravní tematikou na nějakou známou melodii.

Dopravní výchova a výtvarná výchova

Kresba – plánek cesty do školy, silnice v nejbližším okolí školy, kolo, dopravní prostředky, návrh dopravního prostředku z budoucnosti.

Malba – velké obrazy dopravních prostředků – výroba plakátů.

Kombinované techniky - výroba dopravních prostředků, značek z krabic a látek.

Projekty – vývoj dopravních prostředků ; návrh a výroba celoročního nástěnného kalendáře s dopravní tematikou; výroba pexesa

Dopravní výchova a tělesná výchova

Hry – nácvik pohybu vozidel a chodců po komunikacích; pravolevá orientace – nácvik přecházení přes vozovku; křižovatky a pohyb po nich, křižovatky řízené policistou; hry zaměřené na rozvoj pozornosti, postřehu a pohotovosti.

Běhy – srovnávání rychlosti dopravních prostředků (traktor, staré auto, závodní auto, loď apod.); nebezpečné situace – honička aut

Výcvik jízdy na kole – na dopravním hřišti, pravidla pro cyklisty

Dopravní výchova a informatika

PC – MC Internet – vyhledávání informací o dopravě, sledování stránek BESIPu, ministerstva dopravy; obrázků a informací o dopravních prostředích.

Práce s programy zaměřené na dopravní výchovu; pohyb po křižovatkách; testy zaměřené na pravidla silničního provozu pro chodce a cyklisty.